

tres multum de modo, quo obiectum infallibilitatis in schemate exhiberetur, disputarunt, de qua re infra speciali commentatione agetur¹.

Emendationes a Patribus propositae omnium suffragiis subiiciebantur in Congregatione generali octogesima quarta d. 11. Iulii².

In schemate, quod a deputatione Patribus erat traditum, caput quartum duabus constabat paragraphis, quarum priore testimonia Conciliorum, altera ipsa definitio continebatur³. Secundum emendationes a Patribus propositas a deputatione tres paragraphi insertae sunt⁴, quae quoad substantiam⁵ in Constitutione a Concilio approbata permanserunt⁶. Cur additae sint et quid contineant, Episc. Brixinensis in relatione nomine deputationis habita ita explicat: „In ista emendatione . . . , quae incipit: ‚Huic pastoralis muneris . . .‘ et quae desinit in verba ‚solemniter asserere‘; . . . continentur sequentia. Primo describitur cura, quam Romani Pontifices tum ipsi in se suscipiebant pro veritate catholica conservanda et dilatanda, tum quae ipsis imposita fuit per controversias fidei in variis locis et temporibus exortas. Deinde a verbis ‚Romani autem Pontifices, prout temporum et rerum conditio suadebat . . .‘ describitur agendi ratio, qua Romani Pontifices in definitionibus dogmaticis semper usi sunt et utuntur et in posterum etiam utentur. Inde a verbis ‚quae sacris Scripturis et apostolicis traditionibus consentanea . . .‘ describitur, quod Romani Pontifices definiunt innixi Sacra Scriptura et traditione, sub tutela Christi et assistentia Spiritus Sancti, quae non est confundenda cum revelatione. Inde a verbis ‚Quorum quidem apostolicam doctrinam . . .‘ describitur modus, quo definitiones Romani Pontificis ex promissione Christi tanquam veritati consentaneae et irrefragabiles fuerunt susceptae, et quomodo hac ipsa re consensus ecclesiarum per orbem dispersarum cum Ecclesia Romana, et vice versa Romanae Ecclesiae cum reliquis maxime enitet. Inde a verbis ‚Hoc igitur veritatis et fidei . . .‘ describitur finis, ob quem Christus Dominus praerogativam inerrantiae Sedi Apostolicae seu Pontifici Romano concessit. Finis enim huius doni est bonum Ecclesiae in omnium salutem, ut munere suo fungeretur, et quidem tum consecutio sanae doctrinae, tum unitas fidei et charitatis, tum nexus indivulsus inter fundamentum et Ecclesiae

¹ Cap. II. comment. IX.   ² Acta etc. C. V. 758 b.   ³ C. V. 272 b sqq.

⁴ Emendationes etc. C. V. 387 b sqq. — Ex actis. C. V. 1694 a sqq.

⁵ Loci ex SS. Irenaeo et Augustino, qui schemati a deputatione proposito (cf. C. V. 387 d) inerant, post discussionem in Congregatione generali habitam (cf. Exceptiones etc. C. V. 442 d. 446 d sqq.) a deputatione omittebantur (Ex actis etc. C. V. 1695 b. — Ex diurnis etc. C. V. 1702 e). Vide, quae de hac re Brixinensis in ultima relatione (d. 16. Iulii) disputat C. V. 473 c sqq.

⁶ C. V. 436 b sqq.

aedificium. Demum in ultimo inciso ‚At vero cum hac ipsa aetate . . .‘ primum innuitur causa huius solemnem definitionis infallibilitatis pontificiae, et deinde natura huius praerogativae innuitur, scilicet, quod Papae non conveniat tanquam personae privatae, sed quod conveniat ipsi fungenti munere suo summo pastoralis.¹

Relationem de emendationibus Rñus Vincentius Gasser, Episc. Brixinensis², hisce exorditur: „Magno cum moerore et maiori cum timore hodie ambonem ascendo. Magno cum moerore, nam tractatus de centro unitatis Ecclesiae factus est occasio dissidii inter Rños Patres, et quidem dissidii, de quo cum Propheta dicere possumus: ‚Videntes clamabunt foris, et angeli pacis amare flebunt.³ Maiori adhuc cum timore ambonem ascendo, timens, ne optima causa culpa causidici pessumdetur.“ Divisit relationem in duas partes, generalem et specialem. Illa primo infallibilitatem Summi Pontificis argumentis probavit⁴, deinde definitionis formulam ipsamque doctrinam accuratius explicavit⁵. Altera relationis parte de singulis emendationibus propositis egit⁶. Per quatuor horas dixit. Omnia, quae nomine deputationis proposuit, suffragia Patrum tulerunt⁷.

Caput secundum emendationes a Patribus receptas a deputatione reformatum⁸ d. 12. Iulii inter Patres distribuebatur⁹ atque d. 13. Iulii in Congregatione generali octogesima quinta suffragiis subiiciebatur et a longe maiori Patrum parte comprobatum est¹⁰.

Discussionem specialem trium canonum ad tria prima capita spectantium simul cum discussione tertii capitis habitam esse, supra¹¹ diximus.

In schemate Constitutionis Patribus a deputatione de fide exhibito canon, qui quarto capiti responderet¹², non erat, quanquam aliqui Patres in observationibus de capite addendo traditis petierunt, ut etiam huic capiti adderetur canon¹³. Etiam in discussione speciali de quarto capite multi Patres canonem addi voluerunt¹⁴. Disputatum de ea re est in sessionibus deputationis¹⁵; nullus tamen e canonibus a Patribus propositis placuit. In canone enim, ut ait Brixinensis, 1. doctrina capitis quoad substantiam et quoad substantialia repe-

¹ Relatio etc. C. V. 407 d sqq.   ² Ibid. — Relatio etc. C. V. 388 b sqq.

³ Is. 33, 7.   ⁴ Relatio etc. C. V. 389 a sqq.

⁵ Ibid. C. V. 398 c sqq. Cf. infra cap. II. comment. VIII.

⁶ Relatio etc. C. V. 406 a sqq.

⁷ Ibid. C. V. 421 a. — Acta etc. C. V. 758 b. c.

⁸ C. V. 424 a sqq. — Ex actis etc. C. V. 1695 a. — Ex diurnis etc. C. V. 1702 b.   ⁹ Acta etc. C. V. 758 e.

¹⁰ Ibid. C. V. 759 d.   ¹¹ P. 116.   ¹² Schema etc. C. V. 274 a.

¹³ Relatio de observationibus etc. C. V. 279 b. — Schema etc. C. V. 1642 d sq. — Ex actis etc. C. V. 1679 b.

¹⁴ Emendationes etc. C. V. 385 b sqq.   ¹⁵ Ex actis etc. C. V. 1693 d.

tenda est, et 2. canon directe erroribus contra hanc doctrinam grassantibus opponi debet: haec duo autem in canonum schematis a Patribus propositis locum non habebant¹. Neque erat facile, canonem quarto capiti respondentem formare, qui doctrinam capitis accurate exhibitam brevi formula comprehenderet. Quare de deputationis sententia² Brixinensis proposuit, ut capitis conclusio ad instar canonis formaretur. Erat antea haec: „Si quis autem huic Nostrae definitioni contradicere (quod Deus avertat) praesumpserit, sciat, se a veritate fidei catholicae et ab unitate Ecclesiae defecisse.“³ Loco „sciat etc.“ ponendum esse „anathema sit“⁴. Statuebant praeterea deputati, etiam prioribus tribus capitibus singulis canones respondentes immediate addere, ut inter caput quartum et tria priora conformitas adesset⁵. Ea a Congregatione generali approbabantur⁶.

Quum igitur post generalem de toto schemate discussionem singulae eius partes in discussionibus specialibus examinatae essent, quumque emendationes a Patribus propositae omnium suffragiis essent subiectae, atque singulae schematis partes, secundum emendationes a Patribus probatas reformatae, suffragiis eorum receptae essent, restabat, ut de tota Constitutione⁷ suffragia ferrentur. Rogabantur suffragia d. 13. Iulii in Congregatione generali octogesima quinta. Suffragia ferebant 601 Patres: 451 „Placet“, 62 „Placet iuxta modum“, 88 „Non placet“⁸.

Exceptiones Patrum, qui suffragium „Placet iuxta modum“ tulerunt⁹, d. 14. Iulii omnibus tradebantur¹⁰ et a deputatione in duabus sessionibus examinabantur¹¹. Quae maioris momenti in iis occurrunt, infra sive in commentationibus sive in adnotationibus ipsi Constitutioni adiectis commemorabimus. In duobus tantum locis deputatio, ut schema mutarent, Patribus suadere statuit, se. ut in capite quarto omitterent locos ex SS. Irenaeo et Augustino citatos¹², et ut in fine capitis quarti ad verba „Romani Pontificis definitiones ex sese“ adderent verba „non autem ex consensu Ecclesiae“. Haec vel similia verba, quae doctrinam olim in Gallia vigentem, Papae definitiones accedente tantum consensu Ecclesiae vel Episcoporum infallibiles esse, directe excludunt, dudum iam a Patribus proposita erant¹³. Etiam in exceptionibus iterum proponebantur¹⁴. Ea verba, ut Brix-

¹ Relatio etc. C. V. 419c sqq.   ² Ex actis etc. C. V. 1694 d. — Ex diurnis etc. C. V. 1702b.

³ Schema etc. C. V. 273c.   ⁴ Relatio etc. C. V. 420b.

⁵ Ex actis etc. C. V. 1694 d.   ⁶ Relatio etc. C. V. 421 d.

⁷ V. eam C. V. 426b sqq.   ⁸ Acta etc. C. V. 759 d sq.

⁹ Exceptiones etc. C. V. 432 a sqq.   ¹⁰ Acta etc. C. V. 760 b.

¹¹ Ex actis etc. C. V. 1685 a sqq.   ¹² Cf. supra p. 120⁵.

¹³ Cf. Schema etc. C. V. 1643 a.   ¹⁴ Exceptiones etc. C. V. 458 c.

nensis ait in relatione nomine deputationis habita¹, „nihil aliud sunt quam solummodo quaedam explicatio; nam reapse, cum dicimus, definitiones Romani Pontificis ex cathedra loquentis esse irreformabiles ex sese, eo ipso enuntiamus, causam irreformabilitatis sitam esse in ipsis decretis Romani Pontificis et non esse ponendam aliunde ex conditione quadam externa, ut est assensus Episcoporum, assensus Ecclesiae.“ Ipsa deputatio aliqua, quae ad stilum spectantia proposita erant, mutavit².

Itaque in Congregatione generali octogesima sexta d. 16. Iulii de exceptionibus agebatur³. Relationes nomine deputationis habuerunt de exceptionibus in prooemium et duo prima capita propositis Rñus Episc. d'Avanzo, de capite tertio Rñus Zinelli, de capite quarto Rñus Gasser⁴. Duo illa, quae a deputatione commendabantur, a Patribus recepta sunt⁵. Quibusdam, quae stilum respiciunt, a deputatione mutatis⁶ Constitutioni sola deerat Patrum in Sessione solenni approbatio et Summi Pontificis confirmatio.

Aliqui ex Patribus, qui definitioni infallibilitatis pontificiae adversabantur, illis diebus et ante ipsam solemnem Sessionem per Summum Pontificem se obtenturos sperabant, ut, quod Ecclesiae periculo fore putabant, averterent. Eorum deputati d. 15. Iulii vespere Summum Pontificem adierunt petitori, ut incisum canoni capitis tertii additum: „aut eum habere tantum potiores partes, non vero totam plenitudinem huius supremae potestatis“ deleri et in definitione infallibilitatis addi iuberet „innixus testimonio ecclesiarum“⁷. Idem sequenti die Rñus Darboy, Archiep. Parisiensis, epistola⁸ ad Summum Pontificem data petiit, in qua praeterea proposuit, ut in capite tertio verba „quae vere episcopalis est“ delerentur. Quae si fierent, promisit fore, ut fere omnes Patres, qui in Congregatione generali suffragium „Non placet“ dederunt, in Sessione solenni suffragium „Placet“ ferrent. Rñus Dupanloup, Episc. Aurelianensis, Summo Pontifici epistola ad eum d. 17. Iulii data suasit, ut in Sessione publica a confirmatione Constitutionis abstineret eamque in aliud tempus, quo tanta eius pericula timenda non essent, differret⁹. Rñus Archiep. Parisiensi Summus Pontifex respondit, se omnia Congregationi generali relicturum esse sibi que sententiam definitivam reservare¹⁰.

¹ C. V. 476 a.   ² Ex actis etc. C. V. 1685 a sqq.

³ Acta etc. C. V. 760 c.

⁴ Relationes etc. C. V. 460 a sqq. 468 a sqq. 473 b sqq.

⁵ C. V. 476 d sqq. — Acta etc. C. V. 760 c.

⁶ Ex actis etc. C. V. 1695 d. — Ex diurnis etc. C. V. 1702 d.

⁷ Ex diurnis etc. C. V. 1702 d. Cf. epistolam comitis Arnim ad regem Borussiae. C. V. 1609 d.   ⁸ C. V. 992 b. c.

⁹ C. V. 992 d sqq.   ¹⁰ Ex diurnis etc. C. V. 1702 d.

Decreto in Congregatione generali octogesima sexta d. 16. Iulii promulgato Summus Pontifex omnibus Patribus, „qui vel ratione valetudinis vel ratione negotiorum in sua dioecesi peragendorum ad tempus . . . discedere volunt, veniam abeundi generaliter concedit, ita tamen, ut discessum suum significant in scripto ad Secretarium Concilii misso, nec absentia haec protrahatur ultra festum S. Martini d. 11. Novembris“¹. Die sequenti quinquaginta quinque Patres, qui se in Sessione solenni suffragium „Placet“ ferre posse negabant, epistola ad Summum Pontificem data se sine mora ad greges suos redituros scribebant. A Sessione publica se constituisse abesse. „Pietas enim et reverentia“, inquiunt, „. . . non patiuntur, nos in causa personam Sanctitatis Vestrae adeo proxime concernente palam et in facie dicere ‚Non placet‘.“² Animadvertunt etiam, se gregibus post tam longam absentiam ob belli timores atque praesentissimas eorum spirituales indigentias summopere necessarios esse, atque Summo Pontifici intemeratam fidem et obedientiam profitentur. Etiam Rñus Melchers, Archiep. Coloniensis, et Rñus de Ketteler, Episc. Moguntinus, ille epistola ad Praesides Concilii, hic ad Summum Pontificem data, scripserunt, se, quum suffragium „Placet“ ferre non possent, Sessioni publicae interesse nolle et venia discedendi sibi concessa utentes citissime ad greges ob bellum inter Galliam et Borussia in maximo periculo versantes redituros esse. „Ceterum declaro,“ inquit Rñus Archiep. Coloniensis, „me decretis a Concilio ferendis et a Sño Patre confirmandis humillime me esse subiecturum.“ Similiter Episc. Moguntinus: „Sed non possum Roma discedere,“ inquit, „priusquam Tibi, Beatissime Pater, declaraverim, fore ut definitionibus Concilii me plenissime subiiciam, perinde ac si praesens voto ‚Placet‘ consensissem.“³

Sessio solennis habebatur d. 18. Iulii. Lecta Constitutione prima de Ecclesia suffragia ferebantur: 533 „Placet“, 2 „Non placet“. Deinde Summus Pontifex Constitutionem confirmavit⁴.

¹ Sessio quarta. C. V. 479 b. c. — Acta etc. C. V. 761 d.

² Literae etc. C. V. 994 b sqq.   ³ Ibid. C. V. 993 d sq.

⁴ Sessio solennis. C. V. 487 c sqq. — Adhaesiones omnium Patrum, qui sive in Congregatione generali octogesima quinta sive in Sessione solenni quarta non interfuerunt vel in priori votum „Non placet“ vel „Placet iuxta modum“ dederunt, v. C. V. 995 d sqq. 1752 b.

CAPUT ALTERUM.

Aliquorum locorum Constitutionis primae de Ecclesia uberior explicatio.

COMMENTATIO I.

Num Christus recte dicatur in Petro instituisse unitatis principium ac visibile fundamentum.

Nihil est usitatus, quam ut Petrum Ecclesiae unitatis principium et visibile fundamentum dicamus. Ea tamen verba in prooemio Constitutionis usurpata aliquibus Patribus non placuerunt, nec solum in animadversionibus, quas ante discussionem generalem schematis de undecimo capite pristini schematis scriptas tradiderant, illa verba mutari voluerunt, sed etiam postea deputatorum Patrum responsis non contenti iterum atque tertio idem postularunt. Quae de ea disputatione in actis habentur, quum licet non ita multa, tamen plura sint, quam ut in adnotatione textui subiecta referri potuerint, haec commentatione collecta sequantur.

1. Atque Petrum recte dici *principium* utriusque (fidei et charitatis) unitatis, Patres deputationis de fide ostendunt in ea relatione, quam scriptam simul cum schemate Congregationi generali obtulerunt¹. „Dici id posse ac debere“, inquiunt, „Ecclesiae Patres et Doctores tradunt, quatenus nimirum constitutum fuit in Petro totius Ecclesiae caput, quo corpus in unitate continetur; quatenus in illo institutus fuit universalis omnium fidelium doctor et confirmator fratrum, per quem unitas fidei conservatur; et quatenus in eodem institutus fuit supremus universi gregis pastor, a quo unitas ovilis custoditur: de quibus inter alios probatos auctores disserunt Petr. Ballerini, De vi ac rat. Primat. c. 10., Card. Gerdil, Opusc. 4 ad hierarch. Eccles. constitut. pertinent. opp. t. XI. p. 103 sqq.

„Sed ad rem sunt haec ex Catechismo ad Parochos in art. Symb. ‚Credo sanctam Ecclesiam‘: ‚Unus est etiam eius rector ac gubernator, invisibilis quidem Christus, quem aeternus Pater dedit caput super omnem Ecclesiam, quae est corpus eius; visibilis autem is, qui Romanam Cathedram, Petri Apostolorum principis legitimus successor, tenet: de quo fuit illa omnium Patrum ratio et sententia consentiens, hoc visibile caput ad unitatem Ecclesiae constituendam et conservandam necessarium fuisse, quod praeclare et vidit et scripsit sanctus Hieronymus, et contra Iovinianum his verbis: Unus eligitur, ut, capite constituto, schismatis tollatur occasio; et ad Damasum: Facessat invidia; Romani culminis recedat ambitio: cum successore piscatoris, et

¹ Cf. supra cap. I. p. 112.